

FACTSHEET ROMA EN SINTI BLIJF DAAR WAAR ER LIEDEREN ZIJN¹

INTRODUCTIE

Roma en Sinti werden in het dagelijks taalgebruik vaak ‘zigeuners’ genoemd, maar het is niet duidelijk waar deze benaming van is afgeleid. De mensenrechtenorganisatie Council of Europe spreekt van ‘Roma’, en bedoelt daar verschillende stammen c.q. groepen mee, waarvan Roma en Sinti het bekendst zijn.² In Nederland worden deze groepen vaak in één adem genoemd, maar dat is eigenlijk niet terecht; beide groepen hebben hun eigen taal en cultuur.³ In media en politiek wordt vaak gesproken over woonwagenbewoners, zonder nadere toelichting. Woonwagenbewoners, ook wel Reizigers genoemd, zijn echter geen Sinti of Roma, maar etnische Nederlanders die gedurende enkele generaties in een woonwagen wonen of hebben gewoond.⁴ Roma en/of Sinti die in een woonwagen of caravan wonen of woonden, worden simpelweg ‘Roma’ of ‘Sinti’ genoemd.⁵ Overigens bewonen lang niet alle Roma en Sinti een woonwagen; dit is belangrijk om te weten, zodat elke bevolkingsgroep volwaardig gerespecteerd wordt.

Volgens historische bronnen komen Roma en Sinti uit India en reisden zij onder andere naar Europa; zo’n duizend jaar geleden kwamen ze aan in Zuidoost-Europa, en trokken van daaruit verder.^{6,7} In de vijftiende eeuw arriveerden de eerste Sinti in Nederland; de Roma volgden in de negentiende en twintigste eeuw, zowel voor als na de Tweede Wereldoorlog.

Taal

De taal die Roma en Sinti spreken, het Romanes, is waarschijnlijk ontstaan uit het Sanskriet. Er bestaan verschillende dialecten; door uitwisseling zijn er woorden

uit andere talen in het Romanes terechtgekomen, maar het omgekeerde is ook gebeurd: woorden uit het Romanes zijn in veel andere talen opgenomen.

Religie

Roma zijn islamitisch, rooms-katholiek en Grieks-orthodox; Sinti zijn overwegend christelijk, en dan meest rooms-katholiek of bij de Pinkstergemeente aangesloten. ‘Gelem, gelem’ is het internationale volkslied van de Roma.

ANTIZIGANISME

Roma en Sinti werden in Europa eeuwenlang vervolgd; in Nederland werd zelfs wetgeving ingevoerd waarbij dit werd gelegaliseerd. De samenleving accepteerde dit beleid, waardoor vooroordelen leidden tot antiziganisme, racisme en discriminatie jegens Roma en Sinti.⁸ Deze negatieve gevoelens zijn nooit helemaal verdwenen, en lijken in deze tijd zelfs toe te nemen. Veel voorkomende vooroordelen zijn dat Roma en Sinti school niet belangrijk vinden, niet willen werken en een laag IQ hebben. Ook woonwagenbewoners ondervinden regelmatig discriminatie, echter niet vanwege hun afkomst – zij zijn immers Nederlanders – maar vanwege hun wooncultuur. Om misvattingen te vermijden is het belangrijk om dit verschil goed in het oog te houden. Van raciale discriminatie van Roma en Sinti is antiziganisme de belangrijkste wortel. Deze specifieke vorm van racisme werd in Nederland in 2020 officieel erkend dankzij een motie van het voormalige Tweede Kamerlid Selçuk Öztürk (DENK).^{9,10}

STAATLOOSHEID

Staatloos zijn betekent dat geen enkel land volgens zijn wetgeving de betrokkene als zijn onderdaan beschouwt. Onder Roma in het bijzonder komt staatloosheid veel voor. Door antiziganisme is het moeilijk of onmogelijk om de nationaliteit – en een paspoort – te krijgen van het land waarin zij wonen. Dit heeft vérstrekkende gevolgen in hun dagelijks leven, in het bijzonder voor de jongere generaties: zij kunnen geen toekomst opbouwen.¹¹

⁸ Antiziganisme is verspreid over heel Europa en een voorbeeld hier is Nederland.

⁹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z19122&did=2020D41255>

¹⁰ Meer dan 70 jaar na de Tweede Wereldoorlog werd het erkend in Nederland en op de politieke agenda gezet.

¹¹ In deze factsheet wordt volstaan met dit als gegeven en wordt er nu niet uitgebreid op ingegaan.

Roma vlag

SAMUDARIPEN – DE ROMA-HOLOCAUST

Samudaripen, zo wordt de vervolging van Roma en Sinti in de tijd rondom de Tweede Wereldoorlog genoemd.¹² Roma en Sinti werden, evenals Joden, vervolgd, gedeporteerd en vermoord. Schattingen vermelden aantallen van 500.000 tot meer dan twee miljoen. In de nacht van 2 augustus 1944 werden er 3.000 Roma en Sinti, kinderen, vrouwen en mannen, vergast in het Zigeunerlager van Auschwitz Birkenau. Daarom worden de slachtoffers van de Roma-holocaust, de Samudaripen, jaarlijks, op 2 augustus, herdacht. In Utrecht werd dit in 2021 voor het eerst officieel gedaan.¹³

Roma en Sinti werden in de Tweede Wereldoorlog vervolgd om hun afkomst – woonwagenbewoners niet. Etnische registratie gold voor Roma, Sinti en Joden, niet voor woonwagenbewoners.

STERKE JONGERE GENERATIES

Roma- en Sinti-jongeren worden vaak geconfronteerd met uitsluiting, onderschatting en onderwaardering; velen vertellen niet eens dat zij Roma of Sinti zijn vanwege hun ervaringen

¹² Samudaripen is een woord uit de taal Romanes en kan worden vertaald als “Massamoord”.

¹³ <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3125769/utrecht-herdenkt-voor-het-eerst-genocide-op-roma-en-sinti-in-woii>

met antiziganisme en racisme.¹⁴ Desondanks ontwikkelen zij hun talenten op school en in hun werk, en bouwen zo aan hun toekomst. De trotse, weerbare en ondernemende jongeren weten hun plek in de samenleving te verwerven, ondanks de barrières bij het zoeken naar stage, werk en/of woonruimte.

TOEKOMSTPERSPECTIEF

Roma en Sinti willen gelijkwaardig en respectvol behandeld worden – net als iedereen. Net als alle ouders willen ook Roma en Sinti dat hun kinderen gelijke kansen krijgen en een fijn leven kunnen hebben. Dat nog zovelen hun identiteit verborgen willen houden, toont aan dat er nog werk te doen is, niet alleen in de strijd tegen antiziganisme maar tegen alle vormen van (institutioneel) racisme.

Auteurs: Art.1 Midden Nederland in samenwerking met een lid van de community die op eigen verzoek anoniem blijft.

ANP foto

¹ Bekend spreekwoord uit de community. Het betekent: probeer in de emotionele en/of fysieke ruimte te blijven die jou gelukkig maakt.

² <http://a.cs.coe.int/team20/cahrom/documents/Glossary%20Roma%20EN%20version%2018%20May%202012.pdf>

³ Romani is een bijvoeglijk naamwoord vandaar de aanduiding ‘Romani stammen’.

⁴ In deze factsheet zal de benaming ‘Woonwagenbewoners’ worden aangehouden.

⁵ [Herhaalmeting woonwagenstandplaatsen.pdf](#)

⁶ In deze factsheet ligt de focus op de migratieroute naar Europa.

⁷ Soms worden ook schattingen genoemd meer dan 1000 jaar geleden of minder.

¹⁴ Refereert aan de juridische term van ‘ras’.

